

EMILIJANA TRIFUNOVIĆ
(Sarajevo)

NAŠA KNJIŽEVNOST NA ORIJENTALNIM JEZICIMA U JUGOSLAVENSKIM ENCIKLOPEDIJAMA I LEKSIKONIMA

Predmet ovog rada jeste zastupljenost autora naše književnosti na orijentalnim jezicima u našim leksikografskim izdanjima, tj. u Enciklopediji Jugoslavije, Enciklopediji Leksikografskog zavoda, Leksikonu pisaca Jugoslavije i novom izdanju Endiklopedije Jugoslavije. Budući da se nalazimo na izmaku XX i pred početkom XXI vijeka, vrijeme je, s obzirom na opšte ubjeđenje da je došlo do naglog razvoja nauke tokom druge polovine XX vijeka, da sumiramo i rezultate do kojih je došla naša savremena orijentalistika i da pokušamo ustanoviti koje joj je mjesto u društvu priznato tj. dodijeljeno, premda na jedan vrlo posredan način, pomoću njenog statusa u našim leksikografskim izdanjima. Pošto orijentalistika u Jugoslaviji ima već dosta dugu tradiciju, uprkos raznim nesuglasicama vezanim za utvrđivanje njenih početaka, i pošto je oko sebe okupljala, i još uvijek okuplja, veliki broj ljudi koji se njome bave iz različitih pobuda, ličnih, naučnih, stručnih, konfesionalnih, što ne znači da su svi oni istomišljenici, sakupljen je impozantan materijal kojeg bi u ovoj fazi trebalo sistematizirati da se njegovi rezultati ne izgube pred hatičnošću koja mu prijete. S obzirom na veliki broj eminentnih stručnjaka raznih profila, a sa jednom zajedničkom odlikom – orijentalistikom, kao i s obzirom na dovoljan broj različitih stavova o pojedinim pitanjima, stvoreni su neophodni preduslovi za iznalaženje jedinstvenih rješenja koja bi bila prihvatljiva i obavezna za sve koji se i dalje namjeravaju naučno baviti orijentalistikom.

Mnogi problemi naše orijentalistike odrazili su se i u enciklopedijama i LPJ:

1. Pitanje transkripcije se i dalje tretira kao individualni izbor autora leksikografskih članaka te je stanje vrlo neujednačeno.

2. Izbor odrednice kod ličnih imena naših autora na orijentalnim jezicima i različit stav autora članaka prema pseudonimima rezultirao je pojavom da su neki autori članaka pseudonim birali za odrednicu, dok su ga neki autori članaka navodili tek u daljem kontekstu datog članka.

3. Angažman najvažnijih naučnika, orijentalista po opredjeljenju ili usmjerenju pokazao se opravdanim i neminovnim kod izrade enciklopedijskih članaka, u smislu poboljšanja kvaliteta i obima ponuđene informacija.

4. Nesaglasnost oko statusa naših autora na orijentalnim jezicima u pogledu nacionalne i teritorijalne pripadnosti ispoljila se uprkos činjenici da su oni tvorci književnosti koja spada u našu kulturnu baštinu.

5. Očigledan je nedefinisan, nesređen i nekorektan stav uređivačkih odbora i redakcija naših enciklopedija u pogledu sistematizacije gra-

de koja se tiče naše kulturne baštine na orijentalnim jezicima, što može biti odraz bilo neshvatanja ili nerazumijevanja date oblasti s njihove strane, bilo neuvažavanja mišljenja orijentalista, kao saradnika ili članova pomenutih tijela. Ovo je imalo za posljedicu ponavljanje starih grešaka u sistematizaciji građe prilikom izrade novog izdanja Enciklopedije Jugoslavije.

Nakon ilustracije naprijed navedenih stavki slijedi popis skraćeni- ca konsultovanih enciklopedija i LPJ poredanih hronološki s obzirom na godinu izdanja prvog toma datih edicija. Prilikom citiranja članaka iz pojedinih izdanja navedena je skraćeni- ca istog, broj toma i broj strane na kojoj se tekst nalazi.

Na kraju slijedi indeks imena naših stvaralaca na orijentalnim jezi- cima pri čemu su, osim podataka koji se navode kod citiranja, naznačeni i autori članaka. Premda je indeks kao zasebna cjelina dat na kraju, on je u stvari suština ovog rada i rezultat dobiven uvidom u naše enciklope- dije i LPJ. Izlaganje koje mu prethodi predstavlja skup opservacija koje su se tokom rada same nametnule. Ako ovaj skup uspije donijeti jedinstvene sugestije u smislu rješavanja ovih sistemskih i metodoloških nelogičnosti naših enciklopedija, stvoriće se uslovi za jedno sasvim novo raz- doblje u našoj orijentalistici. Što se tiče formalnih kriterija u vezi s tran- skripcijom ličnih imena, izdvajanja odrednice i funkcije titula koje su se do sada, u većini slučajeva, tretirale kao sastavni dijelovi ličnih imena, dogovor se više ne bi smio odlagati, budući da neusaglašeni stavovi po tako naizgled jednostavnim pitanjima u daljem razvoju orijentalistike iz- vjesno mogu dovesti do devalvacije njenih dostignuća.

Mnogi autori članaka naših enciklopedija i LPJ zaslužili su da bu- du posebno istaknuti u ovom radu, kao npr: Hazim Šabanović, Hasan Kaleši, Fehim Nametak, Sulejman Grozdanić, Muhamed Filipović, Ali- ja Isaković, Muhsin Rizvić, Mehmed Mujezinović, Dejan Đuričković, Ahmed Aličić, Džemal Čehajić, Adem Handžić, Milan Vasić, Todor Kruševac, Hajrudin Mehmedbašić, Alija Bejtić, Muhamed Huković i Mahmud Traljić. Podjednak je doprinos onih autora članaka koji su ob- rađivali pojedine ličnosti kao samostalne jedinice i onih što su pisali te- matske članke i pri tome uvrstili i naše autore na orijentalnim jezicima koji su doprinijeli razvoju tih oblasti kao npr. književnosti, istorije, filo- zofije, leksikografije itd. Osim toga, podaci o broju sačuvanih rukopisa pojedinih stvaralaca na orijentalnim jezicima i institucijama i mjestima u kojima se čuvaju od neprocjenjive su vrijednosti i znatno olakšavaju dalji rad u ovoj oblasti, uprkos činjenici što im se na skali vrednovanja podataka često uskraćuje mjesto koje zaslužuju.

* * *

Izuzev neujednačenosti u transkripciji ličnih imena, izbora odred- nice i funkciji titule o kojima je i ranije bilo dosta govora, naročito kad se ima u vidu da su nejednaki stavovi pojedinih orijentalista po tom pi- tanju opštepoznati te je produbljivanje diskusije na tu temu bespredmet- no – poželjnije bi bilo usvajanje jedinstvenog rješenja i njegova primje- na u daljoj praksi: u našim enciklopedijama i LPJ mogu se uočiti sljede- će neprincipijelnosti i nelogičnosti:

1. Kontradikcije koje se tiču vrednovanja naše književnosti na orijentalnim jezicima u okviru istog izdanja EJ. Tako npr. u EJ, II, str. 72 Salko Nazečić kaže:

»Četiri stotine godina turske vlasti potpuno su ukočile svaki ekonomski i kulturni napredak. Građanstva u BiH nije bilo u onom značenju u kakvom je ono postojalo u drugim našim krajevima, a za seljačku 'raju' jedini izraz i nacionalnog i kulturnog života bila je narodna pjesma koja je govorila o prošlosti i podsticala na bune i ustanke, od kojih je seljak očekivao bolje dane. Vjerski razjedinjena, ekonomski osiromašena i zaostala, BiH u uslovima turskog feudalizma nije ni mogla dati drukčiju književnost nego vjerski ograničenu, praznu i moralističku, bez dubljih veza sa životom i njegovim potrebama – ustvari više pismenost nego književnost...«

U istom izdanju EJ, IV, str. 15 Anto Babić, između ostalog pod Historiografijom BiH, kaže sljedeće za jednog od autora koji pripada književnosti koju je u prethodnom citatu omalovažao S. Nazečić:

»... Najstariji među muslimanskim kroničarima iz Bosne, Omer efendija Novljanin, pisac prve polovine XVIII stoljeća, dao je u svojoj *Bosanskoj kronici* (Tarih-i Bosna der Zeman-i Hekimoglu Ali-paša) dobar prikaz tursko-austrijskog rata na bosanskim granicama 1736–1739 i uprave tadanjeg bosanskog namjesnika Ali-paše Hekimoglu (Hećimovića). Djelo je zbog svoje vrijednosti, dvaput štampano u Carigradu (1741 i 1746) i prevedeno na njemački i engleski jezik...«

Sasvim je izvjesna neodrživost ovakvog stava S. Nazečića jer su ga, prije svega, odmah opovrgli ostali saradnici istog izdanja EJ, navodeći doprinose i značaj pojedinih stvaralaca te književnosti, od kojih je ilustracije radi naveden samo jedan, jer će kasnije biti prilike da se ukaže i na ostale.

2. Kontradikcije koje se odnose na nacionalnu i teritorijalnu pripadnost naših stvaralaca na orijentalnim jezicima. Primjer – EJ, VIII, str. 447, autor Vančo Boškov:

»Užičanin Sabit (pravo ime Alaeddin), turski pjesnik (Užice? 1650 – Carigrad, 1712)... Pisao je isključivo poeziju. Ostavio je pet mesnevija iz oblasti ljubavne i herojske epike... Neobičan stil u kome dominiraju aforizmi, poslovice i igre riječi osnovna je karakteristika Sabitove poezije... Zajedno sa pjesnikom Nabijem, Užičanin Sabit spada među najveće turske pjesnike druge polovine XVII vijeka.«

Nameće se pitanje zašto npr. V. Boškov neke naše autore koji su stvarali na orijentalnim jezicima naziva *turskim* pjesnicima, komentatorima itd. (kao npr. Sabita Užičanina, EJ, VIII, str. 447; Suzija Čelebija, EJ, VIII, str. 222; Sudija, EJ, VIII, str. 206 itd.), jer enciklopedije vrve našim autorima koji su stvarali na stranim jezicima (italijanski, latinski, njemački itd.) pa ih ipak autori članaka ne nazivaju npr. njemačkim pjesnicima?!

Nadalje, veoma »interesantan« i nimalo beznačajan jeste raspored građe unutar većih cjelina u našim enciklopedijama, pri čemu su naši stvaraoci na orijentalnim jezicima do te mjere razmješteni da im je teško ući u trag. Npr. u EJ, II pod cjelinom o SRBiH i poglavljem Književnost na str. 72. navedeni su veoma oskudni podaci o našoj književnosti na orijentalnim jezicima. Dalje informacije o njoj možete naći u EJ, IV, str. 15 pod naslovom Historiografija, a ako vam ni to nije dovoljno već želite saznati više, možete naći još podataka, ali pod drugim cjelinama, npr. u EJ, VIII, str. 400–402 u okviru Tursko-jugoslavenskih odnosa pod naslovom Književnost na turskom jeziku iz jugoslavenskih krajeva, gdje je, između ostalog, svrstana i alhamijado književnost (?) i mnoštvo naših autora koji su stvarali na turskom jeziku geografski raspoređenih po centrima u kojima su djelovali. Citat sa str. 401 i 402:

»Kao najraniji centar orijentalne kulture u jugoslovenskim krajevima javlja se Skoplje, koje je u drugoj polovini XV vijeka, uz Jedrene i Jenidže Vardar, i jedan od najznačajnijih kulturnih centara osmanske države u Rumeliji (evropski dio)... Kao kulturni centar u kome se njeguje tradicija književnog stvaranja Užice se javlja tokom XVII vijeka. Nema sumnje da je ovaj moment u tijesnoj vezi sa činjenicom da su u njemu djelovali neki derviški redovi, posebno halvetije... Za razliku od Skoplja i Užica, koji su kao književni centri djelovali u određenom vremenskom periodu, Sarajevo i Mostar ostaju to sve do kraja osmanske vladavine, odnosno do austrougarske okupacije (1878). Pojava i razvitak književnog života u ova dva grada vremenski teče paralelno. To je negdje od sredine XVI vijeka, kad se javljaju prvi pjesnici koji pišu na turskom, i otada pa kroz čitav osmanski period može se pratiti prisustvo takvih pjesnika u njima... Na području Kosova turski pjesnici se javljaju u isto vrijeme kada i pjesnici u Makedoniji, tj. u drugoj polovini XV vijeka i na početku XVI vijeka...«

Ako čitalac hoće da proširi ovako dobivenu informaciju, šire objašnjenje neće naći unutar većih regionalnih cjelina kojima pomenuti centri pripadaju. Kad hoće nešto pročitati o npr. Sabitu Užičaninu uzalud traži njegovo ime u cjelini pod naslovom SR Srbija, jer nije data književnost SR Srbije (dakle, teritorijalno), već nacionalno pod poglavljem Srbi, pa onda slijedi podnaslov Književnost, a tu nema mjesta za Sabita Užičanina. O njemu se može, osim pod Užičanin Sabit (EJ, VIII, str. 447), nešto pročitati jedino u okviru Tursko-jugoslavenskih odnosa (EJ, VIII, str. 401).

Bilo bi logično pretpostaviti da će u novom izdanju ove enciklopedije biti nešto bolje stanje, ali se ispostavilo da nije tako. Istina da su objavljena tek 4 toma ove enciklopedije (peti se trenutno distribuira), ali, po svemu sudeći, nekog većeg napretka u odnosu na prethodnu, što se sistematizacije materije tiče, izgleda neće biti. Premda je dugo živio u Sarajevu te je s te strane donekle i opravdano što je obuhvaćen pod cjelinom SRBiH i naslovom Književni rad Muslimana (EJ, NI, II, str. 342), veliko je pitanje da li će čitaocu biti omogućeno da nađe bilo kakvu informaciju (barem u vidu uputne natuknice) o jednom autoru u čijem je imenu grad Užice pod cjelinom kojoj teritorijalno grad Užice pripada? Kao što je svim orijentalistima poznato, veliki broj stvaralaca na orijen-

talnim jezicima kao sastavni dio svog vlastitog imena imaju i nomen relationes izveden od imena grada ili kraja za koji se taj autor na bilo koji način vezuje. Logično je da prosječan čitalac u traženju podataka o takvom autoru polazi upravo od ovog imena relacije. Međutim, naše enciklopedije mu u tom slučaju neće biti od velike koristi. Možda se ove napomene čine izlišnim jer su ova književnost i njeni autori, na ovaj ili onaj način, ipak uvršteni u enciklopediju. Ali, ipak je u najmanju ruku čudno kako se u književnoj historiografiji odnosi prema ovom dijelu naše kulturne baštine. Shvatljiva je nedoumica u kojoj su se našli saradnici leksikografskih izdanja o tome da li naše stvaraoce na orijentalnim jezicima svrstati po, uslovno rečeno, nacionalnom ili teritorijalnom principu, bilo sa gledišta današnje nacionalne ili teritorijalne podjele, bilo uzevši u obzir istorijsku komponentu svega toga. Međutim, nameće se zaključak da su izbjegavajući da svrstaju ove stvaraoce na bilo koji način – bilo hronološki, bilo teritorijalno, bilo nacionalno – otišli u tu krajnost da ih izmjestite u cjelinu pod naslovom Tursko-jugoslavenski i Arapsko-jugoslavenski odnosi, što je izvjesno najveća pogreška, i u krajnjoj liniji, jedino rješenje bez ikakvog opravdanja. Usljed postojećih nacionalnih podjela književnosti neke naše SR i SAP odrekle su se naših stvaralaca na orijentalnim jezicima, a samim tim i književne baštine na orijentalnim jezicima, npr. SR Crna Gora: Hatema-šejha Ahmeda, Bjelopljaka Kadića, itd.; SR Srbija: Sabita Užičanina, Vusletija Ali-bega Pašića, Ibrahima Zikrija, Šejha Muhameda Užičanina, Derviša Abdul-Hamida Leskovčanina, Mahmud-paše Angelovića itd.; SAP Kosovo: Azmi-Dedeta, Suzija Čelebija itd.; SR Makedonija: Ishaka Čelebija, Sulejmana Ayanija, Nihanija, Atáfa Uskubija itd.; SR Hrvatska: Rustem-paše itd. Stoga, ako tražite nekog našeg autora koji je stvarao na npr. arapskom jeziku, postoje sljedeće mogućnosti: ili je obrađen kao samostalna jedinica, ili pod cjelinom Arapsko-jugoslavenski odnosi, ili unutar cjeline o SRBiH, poglavlje Književni rad Muslimana, i to bez obzira na njegovo mjesto rođenja ili djelovanja. Ako ste se o tom autoru prethodno opširnije informisali, enciklopedija kao informator vam i ne treba, ali onda imate šansu da ga nađete pod tematskom oblasti kojom se bavio – historiografijom, leksikografijom itd. Vrijeme ćete sigurno potrošiti, a šta ćete za to dobiti, pod znakom je pitanja.

3. Faktografske kontradikcije. Što se obima i načina prezentiranja ponuđenih informacija tiče, i tu je stanje vrlo neujednačeno. LPJ ponekad nudi veoma oskudne informacije, i to često bez naučno zasnovanog kriterija o doprinosu datog autora oblasti kojom se bavio. Ilustracije radi može se predočiti primjer u vezi s jednim autorom* o kome je za LPJ članak napisao Ilija Kecmanović, a za EJ, NI Muhamed Filipović.

LPJ, I, str. 16: »Abdulah, ef. Bošnjak (okolina Livna, XVI v. – 1643). Školovan je u Carigradu... Napisao je, navodno, mnogo pesama pobožne sadržine.«

EJ, NI, II, str. 381, 382: »Bošnjak, Abdulah (Abdullah Abdi ibn Muhammed al-Bosnawi), mistički pisac i filozof (okolina Livna, XVI V. – 1644). Najznamenitiji predstavnik islamske kulture u Bosni. Danas ga svi poznavaoći islamskog misticizma smatraju

* Citirani su samo podaci koji se odnose na njegovo djelo.

klasičnim piscem tog pravca, a njegova djela uzornim za cijeli osmansko-islamski misticizam. Najpoznatije mu je djelo dvotomni komentar čuvenog djela *Fusûs al-Mikaru* (Dragulji mudrosti) od Muhyuddîn Ibn al-Arabîa, Oba su toma štampana u Kairu (1837) i ponovo u Carigradu (1873). Po brojnim rukopisnim kopijama, rasutim po cijelom islamskom svijetu, a i na Zapadu, B. je postao vrlo poznat i bio prozvan Šârih al-Fusûs (Tumač »Dragulja«). Djelo mu je napisano na turskom jeziku, ali ga je sam autor preveo na arapski, jer je još u njegovo vrijeme pobudilo veliki interes. Prožeto je panteizmom i u mnogome odstupa od ortodoksne islamske filozofije, te neki pisci smatraju autora i raskolnikom. Pored ovog komentara B. je napisao još dvadesetak djela, među kojima, *Risâla fî tafdîl al-başar' ala 'l 'malak* (Traktat o prednosti čovjeka nad anđelima), *Matâli an-nûr* (Ishodište svetla) i dr.«

Ponegdje se mogu naći i sasvim oprečni podaci, npr. o Ahmedu Rušdiju se u ELZ, V, str. 567 daju podaci da je rođen 1637. g. a umro 1699. g., dok se u EJ, VIII, str. 402 nalazi podatak da je umro 1637. godine?!

Dešava se i to da neki autor bude obrađen dva puta u vidu samostalnih jedinica u istom izdanju LPJ kao što je slučaj sa Hasanom Kaimi-babom (Kaimijom):

LPJ, II, str. 369: »Hasan, Kaimija (Sarajevo, XVII v. – Zvornik, 1690). Školovao se u Sofiji. Od imućnih roditelja nasledio kuću u Sarajevu, koju je 1660. pretvorio u derviški manastir, u kome je sam bio starešina, i prema njemu podigao most na Miljacki. Za velike gladi u Sarajevu 1682. stavio se na čelo siromašnih slojeva i zahtevao da im se podele zalihe žita koje su bogatiji građani nago milali radi špekulacije. Zbog toga je bio prognan u Zvornik i postavljen za imama u Hadži Idrizovoj džamiji. Njegovo glavno delo *Divan* (1685)...«

LPJ, III, str. 21: »Kaimi-baba, Šejh Hasan (Sarajevo, prva pol. XVII V – Zvornik, 1691). Osnovno obrazovanje stekao najverovatnije u Sarajevu. Potom samostalno vodio tekiju u Sarajevu (1660) i uz to Sinanovu tekiju. G. 1682–1683. bio je na čelu pobunjenih sarajevskih masa, zbog čega je proteran u Zvornik. Pisao je pesme na turskom i sh. jeziku. U rukopisu su mu sačuvane zbirke *Divan* i *Varidat* (Nadahnuća)...«

* * *

U dosadašnjim izdanjima naših enciklopedija i LPJ pomenuto je ili obrađeno 126 naših autora na orijentalnim jezicima, i njihov poimenični abecedni popis slijedi nakon popisa skraćenica. Gdje god je bilo moguće, zadržane su odrednice kao u izvorniku.

POPIS SKRAĆENICA I IZVORA

- EJ = Enciklopedija Jugoslavije, Leksikografski zavod FNRJ (1–5), Jugoslavenski leksikografski zavod (6–8), Zagreb.
 I/1955, str. 708 + /4/
 II/1956, str. 716 + /2/
 III/1958, str. 686 + /2/
 IV/1960, str., 651 + /2/
 V/1962, str. 690 + /1/
 VI/1965, str. 562 + /2/
 VII/1968, str. 688 + /2/
 VIII/1971, str. 654 + /2/
- ELZ = Enciklopedija Leksikografskog zavoda, Jugoslavenski leksikografski zavod, Zagreb.
 I/1966, 720 str.
 II/1967, 704 str.
 III/1967, 719 str.
 IV/1968, 703 str.
 V/1969, str. 751 + /1/
 VI/1969, str. 767 + /1/
- LPJ = Leksikon pisaca Jugoslavije, Matica srpska, Beograd.
 I/1972, str. 783 + /1/
 II/1979, str. 755 + /1/
 III/1987, str. 777 + /1/
- EJ, NI = Enciklopedija Jugoslavije, Jugoslavenski leksikografski zavod, Zagreb.
 I/1980, str. 767 + /1/
 II/1982, 776 str.
 III/1984, str 750 + /2/
 IV/1986, 748 str.

Indeks imena

- Abdulkerim Sam'i: EJ, VIII, str. 402 (Vančo Boškov)
 Abdullah Faiz: EJ, VIII, str. 402 (Vančo Boškov)
 Abogović, Mahmud-paša Adni: ELZ, IV, str. 182, 183*
 LPJ, I, str. 16 (Ilija Kecmanović)
 Aga-Dede: EJ, NI, I, str. 370 (Alija Isaković)
 EJ, NI, II, str. 342 (Fehim Nametak)
 Ahmed-beg Sabuhi: EJ, VIII, str. 402 (Vančo Boškov)
 Ahmed Čelebija: EJ, NI, str. 342 (Fehim Nametak)
 Ahmed ef. Mostarac: EJ, NI, I, str. 44 (Adem Handžić)
 Ahmed Hatem: EJ, I str. 151 (Hazim Šabanović)
 Ahmed ibn Hasan: EJ, I, str. 151 (Hazim Šabanović)
 Ahmed-paša Hercegović: EJ, I, str. 23 (Vaso Čubrilović)
 EJ, NI, I, str. 44 (Centralna redakcija)
 EJ, NI, II, str. 342 (Fehim Nametak)
 EJ, NI, IV, str. 693 (uputna natuknica)

* U ELZ se ne navode autori članaka.

- Ahmed Sudi Bošnjak: EJ, VIII, str. 206 (Vančo Boškov)
 ELZ, VI, str. 184, 185
 EJ, NI, II, str. 342 (Fehim Nametak)
- Ahmed Šemsudin: EJ, I, str. 151 (Hazim Šabanović)
- Ajâni: EJ, VIII, str. 402 (Vančo Boškov)
- Alibeg Hercegović Širi: EJ, NI, I, str. 44 (Centralna redakcija)
- Ali-Dede Bošnjak: LP, I, str. 44 (Ilija Kecmanović)
 EJ, NI, I, str. 218 (Sulejman Grozdanić)
 EJ, NI, II, str. 341 (Fehim Nametak)
 EJ, NI, IV, str. 167 (Muhamed Filipović)
- Ali-paša Varvar: EJ, NI, I, str. 370 (Alija Isaković)
 EJ, NI, II, str. 342 (Fehim Nametak)
- Allamek, Muhamed Musić Bošnjak: EJ, NI, I, str. 113 (Sulejman Grozdanić)
 EJ, NI, I, str. 370 (Alija Isaković)
 EJ, NI, II, str. 341 (Fehim Nametak)
 EJ, NI, IV, str. 167 (Muhamed Filipović)
- Angelović, Mahmud-paša Adni: EJ, I, str. 115, 116 (Hazim Šabanović)
 ELZ, I, str. 93
 EJ, NI, I, str. 151 (Sima Ćirković)
- Asim Jusuf Ćelebi: LPJ, I, str. 99 (Ilija Kecmanović)
- Atâi Uskûbî: EJ, VIII, str. 401 (Vančo Boškov)
- Atlagić, Mustaj-beg Safi: EJ, I, str. 230, 231 (Hazim Šabanović)
 ELZ, I, str. 216
 EJ, NI, I, str. 318, 319 (Hazim Šabanović)
- Bajezidagić, Derviš-paša: EJ, VIII, str. 402 (Vančo Boškov)
 EJ, NI, I, str. 421 (Fehim Nametak)
 EJ, NI, II, str. 342 (Fehim Nametak)
- Bašagić, Safvet-beg (Mirza Safvet): LPJ, I, str. 172 (Ilija Kecmanović)
 EJ, NI, I, str. 218 (Sulejman Grozdanić)
 EJ, NI, I, str. 518, 519 (Muhsin Rizvić)
 EJ, NI, IV, str. 701 (Hajrudin Mehmedbašić)
- Bašeskija, Mula Mustafa (Šefki): EJ, I, str. 387 (Hazim Šabanović)
 EJ, II, str. 71 (Salko Nazečić)
 EJ, IV, str. 15 (Anto Babić)
 EJ, VIII, str. 402 (Vančo Boškov)
 ELZ, I, str. 323
 LPJ, I, str. 173 (Ilija Kecmanović)
 EJ, NI, I, str. 370 (Alija Isaković)
 EJ, NI, I, str. 523 (Alija Bejtić)
 EJ, NI, II, str. 342 (Fehim Nametak)
 EJ, NI, IV, str. 327 (Mehmed Mujezinović)
- Bošnjak, Abdulah: LPJ, I, str. 16 (Ilija Kecmanović)
 EJ, NI, II, str. 342 (Fehim Nametak)
 EJ, NI, II, str. 381, 382 (Muhamed Filipović)
 EJ, NI, IV, str. 167 (Muhamed Filipović)
- Bošnjaku, Tahir: LPJ, I, str. 313 (Hasan Kaleši)
- Bušatlić, Abdulah: EJ, NI, II, str. 592 (Redakcija)

- Čaušević, Mehmed Džemaludin: EJ, II, str. 546 (Hazim Šabanović)
EJ, V, str. 455 (Mahmud Traljić)
EJ, NI, III, str. 223 (Muhamed Filipović)
- Čengić, Ali-paša: EJ, II, str. 552 (Hazim Šabanović)
- Derviš Abdul-Hamid Leskovčanin: EJ, V, str., 455 (Mahmud Traljić)
- Derviš Jakub-paša Bošnjak: EJ, NI, II, str. 342 (Fehim Nametak)
- Dervišpašić, Ahmed-beg (Sabuhi): EJ, NI, III, str. 428 (Fehim Nametak)
- Džabić, Ali Fehmi: EJ, III, str. 193 (Ilija Kecmanović)
EJ, NI, II, str. 341 (Fehim Nametak)
EJ, NI, III, str. 715 (Fehim Nametak)
- Džari Čelebi: EJ, VIII, str. 401 (Vančo Boškov)
- Dželali Čelebi: EJ, VIII, str. 402 (Vančo Boškov)
- Ejubović, Mustafa (Šejh Jujo): EJ, I, str. 151 (Hazim Šabanović)
LPJ, II, str. 84 (Dejan Đuričković)
EJ, NI, I, str. 708 (Alija Isaković)
EJ, NI, II, str. 341 (Fehim Nametak)
EJ, NI, IV, str. 9 (Muhamed Filipović)
EJ, NI, IV, str. 168 (Muhamed Filipović)
EJ, NI, IV, str. 327 (Mehmed Mujezinović)
- Emin, Muhamed Isević: LPJ, II, str. 87 (Dejan Đuričković)
- Fadil-paša Šerifović, Muhamed: LPJ, II, str. 102 (Dejan Đuričković)
EJ, NI, II, str. 342 (Fehim Nametak)
- Feridun, Ališir: LPJ, II, str. 116 (Dejan Đuričković)
- Fevzi, Mehmed: LPJ, II, str. 118 (Dejan Đuričković)
- Fevzi Mostarac: EJ, NI, II, str. 342 (Fehim Nametak)
EJ, NI, IV, str. 141 (Džemal Čehajić)
- Firaki, Mustafa: LPJ, II, str. 136 (Dejan Đuričković)
- Gajreti, Mehmed-beg Ulampašić: LPJ, II, str. 189 (D. Đuričković)
- Gedaji, Ali-Efendi: LPJ, II, str. 216 (Dejan Đuričković)
- Hadži Derviš Žagrić: EJ, VIII, str. 402 (Vančo Boškov)
LPJ, II, str. 349 (Dejan Đuričković)
- Hadži-Jusuf Livnjak: LPJ, II, str. 349 (Dejan Đuričković)
- Hadži Mehmed Razi: EJ, II, str. 71 (Salko Nazečić)
- Hadžinesimović Prušćak, Ahmed: LPJ, II, str. 357 (Dejan Đuričković)
- Hafiz Ibrahim Šehović: EJ, V, str. 455 (Mahmud Traljić)
- Hajreti (Hayreti): EJ, VIII, str. 402 (Vančo Boškov)
- Hâki: EJ, VIII, str. 401 (Vančo Boškov)
- Hasan al-Bosnavi: EJ, I, str. 151 (Hazim Šabanović)
- Hasan Bošnjak Imamović: LPJ, II, str. 368, 369 (Dejan Đuričković)
- Hasan Duvnjak: LPJ, II, str. 369 (Dejan Đuričković)
- Hasan Kafi Prušćak: EJ, I, str. 150 (Hazim Šabanović)
LPJ, II, str. 369 (Dejan Đuričković i Marko Radojčić)
EJ, NI, I, str. 218 (Sulejman Grozdanić)
EJ, NI, I, str. 370 (Alija Isaković)
EJ, NI, II, str. 341 (Fehim Nametak)
EJ, NI, IV, str. 167 (Muhamed Filipović)
EJ, NI, IV, str. 327 (Mehmed Mujezinović)
- Hasan Kaimija: EJ, II, str. 71 (Salko Nazečić)
EJ, VIII, str. 401, 402 (Vančo Boškov)
LPJ, II, str. 369 (Ilija Kecmanović)

- LPJ, III, str. 21 (Fehim Nametak)
 EJ, NI, II, str. 342 (Fehim Nametak)
 Hasan Spaḥo: EJ, I, str. 151 (Hazim Šabanović)
 Hasbi: EJ, VIII, str. 402 (Vančo Boškov)
 Hâveri (Ali Ćelebi ben Aĉik Kadi): EJ, VIII, str. 402 (Vančo Boškov)
 Hersekli Arif Hikmet-beg Rizvanbegović:
 EJ, VIII, str. 402 (Vančo Boškov)
 EJ, NI, II, str. 342 (Fehim Nametak)
 EJ, NI, IV, str. 700, 701 (Hajrudin Mehmedbašić)
 Hevajji Uskufi, Muhamed: EJ, II, str. 71 (Salko Nazečić)
 EJ, III, str. 680 (Hazim Šabanović)
 EJ, V, str. 504, 509 (Valentin Putanec)
 EJ, VIII, str. 400 (Vančo Boškov)
 ELZ, IV, str. 50
 LPJ, II, str. 380 (Dejan Đuričković i Ilija Kecmanović)
 EJ, NI, II, str. 342 (Fehim Nametak)
 EJ, NI, IV, str. 153 (Miloš Okuka i Asim Peco)
 EJ, NI, IV, str. 702 (Muhamed Huković)
 Hukmi, Hasan Mostarac: LPJ, II, str. 417 (Dejan Đuričković)
 Husam Ćelebi Adli Šahin-zade: EJ, VIII, str. 402 (Vančo Boškov)
 Husami, Husejn Ćatrnja: EJ, VIII, str. 402 (Vančo Boškov)
 LPJ, II, str. 422 (Dejan Đuričković)
 Husein Lamekani: EJ, NI, II, str. 342 (Fehim Nametak)
 Husejn Bošnjak – Kodža Muerrih: LPJ, II, str. 423 (Dejan Đuričković)
 EJ, NI, II, str. 342 (Fehim Nametak)
 Ibrahim Alajbegović Peĉujli: ELZ, III, str. 116
 LPJ, II, str. 424 (Dejan Đuričković)
 Ibrahim Kapić Vehbi: EJ, IV, str. 15 (Anto Babić)
 Ibrahim Opijaĉ: EJ, NI, I, str. 708 (Alija Isaković)
 EJ, NI, IV, str. 9 (Muhamed Filipović)
 EJ, NI, IV, str. 327 (Mehmed Mujezinović)
 Ibrahim Zikri (Kuĉuk-aga): EJ, VIII, str. 401 (Vančo Boškov)
 Ishak Ćelebi: EJ, VIII, str. 401, 402 (Vančo Boškov)
 Kadi, Ahmed Ćelebi Tuzlak: LPJ, III, str. 18 (Fehim Nametak)
 Kadić, Muhamed Enveri: EJ, IV, str. 16 (Anto Babić)
 EJ, VIII, str. 402 (Vančo Boškov)
 LPJ, III, str. 19 (Fehim Nametak i Dejan Đuričković)
 EJ, NI, I, 708 (Alija Isaković)
 EJ, NI, II, str. 342 (Fehim Nametak)
 EJ, NI, IV, str. 327 (Mehmed Mujezinović)
 Kadija Hasan: EJ, II, str. 71 (Salko Nazečić)
 Kalendar, A.: EJ, V, str. 509 (Valentin Putanec)
 Karadžić, E.O.: EJ, V, str. 509 (Valentin Putanec)
 Kâtib Hasan: EJ, VIII, str. 402 (Vančo Boškov)
 Kurani, Mehmed Mejli: EJ, VIII, str. 404 (Vančo Boškov)
 LPJ, III, str. 535 (Dejan Đuričković)
 EJ, NI, II, str. 342 (Fehim Nametak)
 Kurtĉehajić, Mehmed-Šakir: LPJ, III, str. 538 (Todori Kruševac)
 M. Hurremi: EJ, NI, I, str. 370 (Alija Isaković)
 EJ, NI, I, str. 708 (Alija Isaković)
 Mahmud Ibn Halil: EJ, I, str. 151 (Hazim Šabanović)

- Medžazi: EJ, VIII, str. 402 (Vančo Boškov)
Mehmed Arûzi: EJ, I, str. 151 (Hazim Šabanović)
Mehmed Rifdi: EJ, VIII, str. 402 (Vančo Boškov)
Mesihî: EJ, VIII, str. 402 (Vančo Boškov)
Mevl'â Abdulkerîm: EJ, I, str. 150 (Hazim Šabanović)
Mostari Ćelebi: EJ, VIII, str. 402 (Vančo Boškov)
Muhamed ibn Ćelebi: EJ, I, str. 151 (Hazim Šabanović)
Muhamed ibn Mûsâ: EJ, I, str. 151 (Hazim Šabanović)
Muhamed Muhtešin Šabanović: EJ, I, str. 151 (Hazim Šabanović)
Muhamed Ćajničanin: EJ, NI, IV, str. 168 (Muhamed Filipović)
Muîdî: EJ, VIII, str. 401 (Vančo Boškov)
Mustafa Iffeti: EJ, VIII, str. 402 (Vančo Boškov)
Mustafa Muhlisi: EJ, NI, II, str. 342 (Fehim Nametak)
Mustafa-paša Sun'î: EJ, VIII, str. 401 (Vančo Boškov)
Mustafa Sidkî Karabeg: EJ, I, str. 151 (Hazim Šabanović)
EJ, NI, I, str. 708 (Alija Isaković)
Nazmi-dede: EJ, VIII, str. 401 (Vančo Boškov)
Nehârî Kara Musa-zade: EJ, VIII, str. 401 (Vančo Boškov)
Nerkesi Sarajlija, M.: EJ, VIII, str. 401 (Vančo Boškov)
EJ, NI, I, str. 708 (Alija Isaković)
EJ, NI, II, str. 342 (Fehim Nametak)
Nesimović (Hadžinesimović), Ahmed: EJ, VI, str. 280 (Hamdija Kapi-
džić)
Nijâzi: EJ, VIII, str. 401 (Vančo Boškov)
Omer ef. Novljanin: EJ, IV, str. 15 (Anto Babić)
Popović, I. A. – Sarajlija: EJ, V, str. 509 (Valentin Putanec)
Ridanović, A.: EJ, NI, I, str. 708 (Alija Isaković)
Rijâzi: EJ, VIII, str. 401 (Vančo Boškov)
Rustem-paša: EJ, VII, str. 119 (Milan Vasić)
Rušdi, Ahmed: EJ, VIII, str. 402 (Vančo Boškov)
ELZ, V, str. 567
Salih Sâni (Potur Salih): EJ, VIII, str. 401 (Vančo Boškov)
Salih Sidki Hadžihusejnović Muvekit:
EJ, IV, str. 16 (Anto Babić)
EJ, VIII, str. 402 (Vančo Boškov)
EJ, NI, II, str. 342 (Fehim Nametak)
EJ, NI, III, str. 327 (Mehmed Mujezinović)
EJ, NI, IV, str. 658 (Ahmed Aličić)
Sejfullah Proho: EJ, I, str. 151 (Hazim Šabanović)
Sinan Ćelebi Edâi: EJ, VIII, str. 401 (Vančo Boškov)
Suzi Ćelebi: EJ, VIII, str. 222 (Vančo Boškov)
EJ, VIII, str. 400, 402 (Vančo Boškov)
Tevekkuli-dede: EJ, VIII, str. 401 (Vančo Boškov)
Ubejdi: EJ, VIII, str. 402 (Vančo Boškov)
Užičanin, Sabit (Alaeddin): EJ, VIII, str. 401 (Vančo Boškov)
EJ, VIII, str. 447 (Vančo Boškov)
ELZ, V, str. 573
EJ, NI, II, str. 342 (Fehim Nametak)
Vahdeti: EJ, VIII, str. 402 (Vančo Boškov)
Vahjî: EJ, VIII, str. 402 (Vančo Boškov)

- Vâlihî: EJ, VIII, str. 401 (Vančo Boškov)
Vusleti (Ali-beg Paša-zade): EJ, VIII, str. 401 (Vančo Boškov)
Zâri Feridî: EJ, VIII, str. 401 (Vančo Boškov)
Zâri (Mustafa): EJ, VIII, str. 401 (Vančo Boškov)
Zijai, Hasan ef. Mostarac: EJ, VIII, str. 402 (Vančo Boškov)
ELZ, VI, str. 731
EJ, NI, I, str. 370 (Alija Isaković)
EJ, NI, II, str. 342 (Fehim Nametak)
Zijaudin Ahmed al-Mostari: EJ, I, str. 151 (Hazim Šabanović)
Zîkrî (Ebu Bekir-aga): EJ, VIII, str. 401 (Vančo Boškov)
Zuhdî: EJ, VIII, str. 402 (Vančo Boškov)
Zuhûri Ćelebi: EJ, VIII, str. 402 (Vančo Boškov)

NAŠA KNJIŽEVNOST NA ORIJENTALNIM JEZICIMA U JUGOSLAVENSKIM
ENCIKLOPEDIJAMA I LEKSIKONIMA

Rezime

Specifičan segment kulturne baštine na tlu SFRJ čini književnost na orijentalnim jezicima. Cilj ovog rada bio je utvrditi njenu zastupljenost u izdanjima jugoslavenskih enciklopedija i leksikona, tj. u Enciklopediji Jugoslavije (prvo i drugo izdanje), Enciklopediji Leksikografskog zavoda i Leksikonu pisaca Jugoslavije. Ustanovljeno je da su naša književnost na orijentalnim jezicima i njeni autori registrovani u našim enciklopedijama i LPJ (vidjeti indeks na kraju rada). Međutim, uočene su nedosljednosti u primjeni naučne transkripcije orijentalnih jezika i izboru odrednice kod ličnih imena, neadekvatna sistematizacija ove književnosti u odnosu na cjelokupnu materiju obuhvaćenu enciklopedijom, neujednačeno vrednovanje ove književnosti, faktografske kontradikcije itd.

OUR LITERATURE IN ORIENTAL LANGUAGES REGARDING YUGOSLAV
ENCYCLOPEDIAS AND LEXICONS

Summary

Specific part of cultural heritage from the territory of SFRY is the literature in oriental languages. The aim of this paper was to find if it were presented in the issues of Yugoslav encyclopedias and lexicons, that is Encyclopedia of Yugoslavia (first and second edition), Encyclopedia of Yugoslav Lexicographic Bureau and Lexicon of Yugoslav Writers. It can be said that our literature written in oriental languages and its authors are registered in our encyclopedias and Lexicon of Yugoslav Writers. Nevertheless, some inconsistencies have been noticed such as: inconsistency in application of verified transcription for oriental languages and in choosing entries of personal names, inadequate systematization of this literature considering entire contents of encyclopedia, unequal valorization of this literature, contradictory facts etc.